

החומה היכן משפחה לה ומשפחה לה נכד שורא ופרש"י חומה קטנה לפנים מן החומה גדולה, והיא נמוכה ושוה לקרקע עזרה, ולפי"ז יש לחמוק על רגליו של הזכיר אוקימתא דגמרא וכן חמם עניו הראשון ז"ל וכתב דדוקא כשבור לקרקע עזרה והכסף משנה כתב שרגליו סמך צוה על מה שכחב בסמך לעיל גבי לשכות אם היה נגותיכם שוים לקרקע עזרה, אבל קשה מאוד על סחימת רגליו צוה, וגם כה"ל משנה הקרבנות פ"ה הל' ה' כתב שם החלונות ועזרי החומה כלפנים ולא הזכיר שבור לקרקע עזרה

י בית דין שרצו להוסיף על ירושלם או להוסיף על העזרה מוסיפין. ויש להם למשוך העזרה עד המקום שירצו מהר הבית ולמשוך חומת ירושלם עד מקום שירצו.

גם כה"ל ק"פ פ"ט הל' א כתב החלונות ועזרי החומה כלפנים ולא הזכיר בשוין לקרקע וכן לא השיגו הראשון והשני שסמך על מה שהשיגו כה"ל ולפי"ז שכתבתי כה"ל ו' שדוקא בגין ועלוות של עזרה פסק רבינו כרז שלא נתקדשו אבל בגין ירושלם לענין אכילת קק"ל ש"ל לרגליו נתקדשו א"ש מה שלא השיגו הראשון שם ובניחור הראשון ז"ל בא"ה ה"י נה ס"ק כו כתב רבינו לא גרס כל כך שקלא וטריא ע"ש. **ולכאורה** דבריו ז"ע שאף שרגליו לא גרס לכל כך שקלא וטריא אבל כה"ל עכ"פ קשה על רב מהימנה שמוכח שנגיטל עזרה נתקדשו וע"כ ז"ל דמיירי בגיטוייהו שוין לקרקע עזרה וה"ל דהראשון הראשון ז"ל לדעתה ז"ל שס"ל להגרי"א ז"ל שיש חילוק בין החלונות ועזרי החומה לבין הגג והעלוות דדוקא החלונות ועזרי החומה נתקדשו ולפי"ז י"ל לרגליו גרס להך שקלא וטריא ורגליו ש"ל דהא דלמירין במשנה החלונות ועזרי החומה כלפנים קאי בין על העזרה בין על חומת ירושלם ומה שהקשה הגמרא על רב מהא דהחלונות כ"י בקושיא רק על חומת ירושלם שצוה אין להלך בין עזרי החומה לבין הגג אבל בעזרה שכתובתם הוא כה"ל אורך ורוחב של העזר בודאי שיש חילוק בין עזרי החומה לכל הגג והא דאיתא בגמרא שנמלא חלונות דשוין לקרקע עזרה לא גרים רגליו הינה עזרה וכן בירושלמי פסחים פ"ז הל' י"ב איתא דשוין לקרקע החלר וקאי על חלונה של ירושלם ועל זה מתרלין דמשפחה לה נכד שורא ולפי"ז דבריו רבינו מיושנין ריטב שכה"ל לא הזכיר בשוין לקרקע עזרה דפוזי החומה והחלונות שבעזרה נתקדשו אף לרב דס"ל דגגין ועלוות של עזרה לא נתקדשו וכה"ל משי"ק פ"ה הל' ה' לא הזכיר רגליו בשוין לקרקע דהא רגליו ש"ל דגגין של ירושלם נתקדשו וכמו שכתבתי כה"ל ז' וכן סתם רגליו החלונות ועזרי החומה כלפנים לענין קדושת ירושלם.

י בית דין שללו להוסיף על ירושלם כ"י משנה סנהדרין (ז) ושנועות (ז) ור"ל צ"ד של שבעים וחדה ומש"י רבינו צ"ד שרלו אין כוונתו דבראון כ"ד חליא מילתא דהלא בזמנים ס"ב ע"א אמרין דהא דהוסיפו בנות שני על המזבח משום דקרא לשכחו ודרשו אבל בל"ה אכור לשניה משום דכתבו הכל בכתב כ"י וכו"כ הוסי' בזמנים לג ע"א ד"ה וליעבר דהא דמוסיפין על העיר ועל העזרות הוא דוקא היכא דנמלא מקרא ודרשו ולפי"ז ז"ל דמ"ש צ"ד שרלו ר"ל עפ"י

דכל מה דאפשר שיהי' הכית פניו טוב יותר ועכ"פ יראה דאף לכתוב דכתבו דאין מוסיפין רק כשנמלא מקרא הוא אף על העזרות אבל להוסיף על העיר לא נמלאו כשכיר כ"י הכל בכתב כ"י וה"ל בל"ה בל"ה חליא מילתא אמנם בל"ה חידוש הוא על רגליו של הזכיר כלל כך איכורא שאכור לשניה טוב דבר מהכובל והעזרות והמזבח משום דכתבו הכל בכתב וטור מוכח בסופה (ג) שאפילו לפי שעה אכור לשניה שום חקין בעזרות דעל הא דלמירין שבי' בוזטרא מלמעלה פרכין ובה כתוב הכל בכתב כ"י ומשניין משום דמקרא מלאו ודרשו וכן כ"י רק בכתב ביה השארה והל"ה כ"י כותרין וכמו שפרש"י שם שכל שנה היו עושין כן, ומה ששאלו רבינו של כך שנקראו פ' המלך ביהמ"ל ולא מנינו על זה שנקרא דבריו ז"ל דביניה של ע"ל לא היתה קבועה אפילו לפי שעה רק כמו כה"ל כה"ל בל"ה וכן משמע מחז"ל סיבה (ג) שכתבו שבוו בנזון הבינה בעי"ז בגגין של פרכין ובהוסי"מ לא עשאו שום בנזין אלא מקיימין אותה ומהבזרים הפרכין יחד ואם לא בנו אותה מעי"ז נראה דביניה היתה דומה אפילו הוסי"מ ע"ד ומכאן מזה דביניה לא היתה קבועה בגגין בל"ה דאם קבעו אותה בל"ה בכתב כה"ל אין לך בנזין גדול מזה, וכן מבואר בדברי הראשון ז"ל כמחזיר פקד א' בשם ר"י דהא דלמירין בסוטה מא עושין לו בימה של ע"ל ויושב ופרכין ובה אין ושינה בעזרה והקשה ר"י דלמ"ה הבימה היתה עשויה כמין גג גבוה וגגין לא נתקדשו וחזין שביניה לא היתה קבועה בעזרה שלא היתה עשויה אלא לשינה בעלמא וי' בפסחים (ס) דלמירין שם שפוקקין העזרה בעי"ז דשנה הוא לבני אהרן שילבו עד ארבעה עשרים גזס ופרכין ובה קא מחסוין מנייהו ככולהו כה"ל ומשניין דהבסי אלאטבי ופרש"י אלאטבאות של בנין היו שם ומשמע שרק בעי"ז היו עושין האלאטבאות בכדי שלא יסחוו והגגים דלא מנינו במס' מדות שבוו אלאטבאות בעזרה וגם רגליו לא הזכיר בשום מקום כה"ל ואלו שבי' אלאטבאות בעזרה וכן משמע בירושלמי פסחים פ"ה הל' ה' וכתובות היו עושין בכל ע"פ וקשה וכלל הכל בכתב ולא אשכחן שמקרא מלאו ודרשו ונפרט לפ"י שפרש"י שבוו אלאטבאות של בנין משמע שבוו קבועים בל"ה וכן מוכרח לומר כן דל"ה חקבי עדיין ובה היו חליא ואף שם עתה עומד להקדים משם וקרי"ל חזן ועתיד לפנותו לא היו ביטול כדאיתא בעירובין ז"ל דכיון דהיו קבוע בל"ה בגגין אף



לפי שעה לא היו חליה אצל עדיין קשה הלא המוסקף על כנינו ולא מלנו שמקרה אשכחו ודרכו וע"כ ליל דכיון שהיה רק לשעה אין צוה משום מוסקף על כנינו וכן מוכח בחולין (פג ע"ב) ובגירסאין (קד ע"א) וקשה מהא דסיבה נא ולי"ע.

יא אין מוסיפין על העיר או על העזרות אלא על פי המלך ועל פי נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר ככל אשר אני מראה אותך וכן תעשו לדורו. ומשה רבינו מלך היה:

יב וכיצד מוסיפין על העיר עושין בית דין שתי תודות לוקח לחם חמץ שבהם והולכים בית דין אחר שתי התודות ושתי התודות זו אחר זו ועומדין בכנורות ובנבלים ובצלצל על כל פנה ופנה. ועל כל אבן (ואבן) שבירושלם ואומר ארוממך יי' כי דליתני וגומר. עד שמגיעין לסוף המקום שמקדישין אותו

לפי שעה לא היו חליה אצל עדיין קשה הלא המוסקף על כנינו ולא מלנו שמקרה אשכחו ודרכו וע"כ ליל דכיון שהיה רק לשעה אין צוה משום מוסקף על כנינו וכן מוכח בחולין (פג ע"ב) ובגירסאין (קד ע"א) וקשה מהא דסיבה נא ולי"ע.

יא אין מוסיפין על העיר או על העזרות אלא על פי המלך ועל פי נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר ככל אשר אני מראה אותך וכן תעשו לדורו. ומשה רבינו מלך היה:

יב וכיצד מוסיפין על העיר עושין בית דין שתי תודות לוקח לחם חמץ שבהם והולכים בית דין אחר שתי התודות ושתי התודות זו אחר זו ועומדין בכנורות ובנבלים ובצלצל על כל פנה ופנה. ועל כל אבן (ואבן) שבירושלם ואומר ארוממך יי' כי דליתני וגומר. עד שמגיעין לסוף המקום שמקדישין אותו

לחומה הלא נזכר לפרש כפשוטו של הכתוב שכיון מהלכין על החומה ולי"ע.

יג שש שתי תודות זו אחר זו. שם בגמרא פלוגתא דאמוראי וכו"מ תמה ממיל לרבינו לפסוק במד' זו אחר זו וכתב דאפשר דפסוקא דמילתא משמע שכולו זו אחר זו ולא ידענא היכא משמע כן ואפשר שכוונתו משום דנגמרא אמרין בשלמא למיד' זו אחר זו משרים הפנימית נאכלת משמע דאחי לכו פסיר המנהג למיד' זו אחר זו, ואפשר עוד שפסוק הכתוב משמע כן דכתיב והתורה השנית ההולכת למול ואחי אחרי' ואם נומא שהיו מהלכין זו כנגד זו מאי שייך והתורה השני' מי היא הראשונה ומי היא השני' והלא שניהם חלכות ביחד ועיד מי היא ששני' ואחי אחרי' הוליל ואחי אחריהם ולמדי' זו אחר זו א"ל, ופי' בירושלמי סנהדרין פ"א הל' ג' שמישכ הא דכתיב ההולכת למול בין למיד' זה כנגד זה בין למיד' זו אחר זו אצל חידוש הוא שלא דקדקו ליטב מה שכתבנו, וגם רש"י בנחמיה שם פירש שהתורה השני' הייתה הולכת כנגד תורה הכתובה בשור ולא זו אחר זו והוא חידוש שדחק לפרש פסוק הכתוב כמ"ד זו כנגד זו שפסוק הכתוב מבורר להיפך שהיו הולכות זו אחר זו ובעת רבינו.

יג שש שתי תודות כוונתו כו' מבורר ליתא לשון זה ששומדים על כל פנה ושנה, ודעת רבינו שעתידו על כל פנה להיות היכר לדבר.

יג שש שתי תודות ואומר ארוממך משמע מדכרו טוב השי' שהיו אומרים, אצל רש"י פי' שהיו אומרים שיר של תורה והיה מזמור לתורה ומה שאמר ארוממך ד' כי דליתני משום שהיה מזמור שיר תהיך הבית אצל מדכרו רבינו משמע שלא

בית ד' בזה האור' אשר נראה אלו חז"ת לרוד חזיונו זה סנהדרין כמ"ש שאל חז"ק כ"ו ור"ש ומושב נניו קרית החס"ס, ופי' נחום' שמואל שם דדוקא להוסקף צנינו צנינו כל הי' אצל להוסקף כלים צנחמ"ק לא צנינו כל הי' והחוס' הקשו על זה דדילמא ג"כ כלים צנינו מלך וציבא ופי"א וכו' ותראו דאחא קרא וימשהם ויקדש חותם לגלוי דבין תעשו לא קאי אכלים, אמנם לי"ע מאחר דעיקר הטעם דאין מוסיפין הוא משום הכל ככתב כ"ו וכמ"ש החוס' בנחמ"ס לג ע"א א"כ כלים נמי הכל ככתב כ"ו כמ"ש רש"י בצעקין י' ד"ה ע"ב ד"ה אל יהלל.

יב וכיצד מוסיפין על העיר כ"ו שם בשבועות יד מוסיפין, ובגמרא וליפין מנחמ"י בן חלמי' ובגמרא שם שתי תודות שאלחו בלחמן ולא צנכין וליפין מוכתבו ואעמידה שתי תודות גדולות ומסקין דכיוני גדולה צמיה שהיא חלת לחם חמץ שהיא גדולה צמיה יותר מן המלח כנגד שלם מיינס של מלח עושין לחם חמץ.

והנה רש"י פי' שם שכיון מהלכין חזן לחומה ורחוס' שם טו ע"ב ד"ה אשמו תחבו על רש"י דא"כ איך פנימות נאכלת הא נפסלת ביולא ודעת החוס' שכיון מהלכין צנינס החומה ואפי"ן דקרי פנימי כן דלדחי חומה והלא היא צמחת חזיה שהוא חזן לשיר אשפי"ן קרי' לה פנימות מפני שיש דבר אצלם והוא החומה, והכו' לפי"מ ומסקין דעפי"י צוא נאכלת ועפי"י צבא נפרשת אין כאן חמיה על פרש"י ורבינו סתם צוה ולא פירש כלל, אמנם יש לחשוב צמחת דהלא משפט הכתוב משמע שכיון הלכין על החומה וכמ"ש בנחמ"י יב ואשלה את שני יסודם משל לחומה ואעמידה שתי תודות גדולות והכלכות